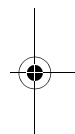
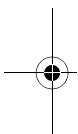

En av farene ved å for raskt ty til religiøse årsaksforklaringer er å gjøre en konflikt mer religiøs enn den egentlig er, og dermed også vanskeligere å løse. For det første kan dette være med på å tilsløre de reelle årsakene til problemene for minoritetene. For det andre kan religiøse årsaksforklaringer lett inngå i identitetspolitiske strategier...

Om forfulgte kristne

– den vanskelige diskursen

I 2008 går lokale nomader og landsbyboere til angrep på mun-ker og arbeidere ved klosteret Abu Fana i Egypt. Flere voldsepi-soder skjer, eiendom ødelegges, munkar kidnappes, en person blir drept. «Vold mot kristne i Egypt» og «sektariske spenninger øker i Egypt» rapporteres det om i vestlige media.

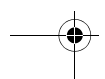
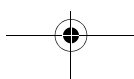
AV SVEN THORE
KLOSTER

Økt oppmerksomhet om trosfrihetsbrudd

DEN OFFENTLIGE OPPMERKSOMHETEN rundt det som ofte blir betegnet som «forfulgte kristne i Midtøsten» har økt de siste årene. Det har også bevisstheten i Vesten om kristen utvandring fra Midtøsten. Særlig vestlige kirker har blitt mer oppmerksomme på en tiltakende kritisk situasjon for kristne minoriteter i området. Et tegn på dette er Den norske kirkes kirkemøtesak fra 2008, «Kirkene i Midtøsten og vårt ansvar». I oktober 2012 fulgte alle biskopene opp ved å delta i fakkeltog for trosfrihet i Midtøsten, og utenriksminister Espen Barth Eide holdt appell ved arrangementet.¹

SVEN THORE KLOSTER (f. 1980), sven.thore.kloster@kirken.no. Kloster er cand. theol. fra Universitet i Oslo, rådgiver i Mellomkirkelig råd med ansvar for interreligiøse relasjoner og trosfrihetsspørsmål og sekretær i Mellomkirkelig råds kontaktgrupper med Islamsk Råd Norge og Det mosaiske trossamfund, og utvalgsmedlem i Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfrihet.

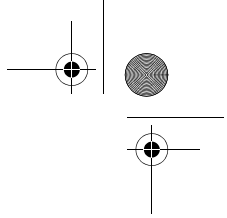
Utenriksministerens engasjement er ikke tilfeldig, men gjenspeiler at tematikken har fått et økt innenriks- og utenrikspolitisk fokus i vestlige land. UD har det siste året økt sin satsing på menneskerettighetsarbeid for tros- og livssynsminoriteter, og da med et særlig fokus på Midtøsten. Blant annet har departementet utnevnt en egen spesialutsending for tros- og livssynsminoriteter og instruert sine ambassader til å rapportere spesifikt om trosfrihetsbrudd.

Et økt engasjement for trosfrihet er kjærkomment. Rapporten «Rising Tide of Restrictions on Religion» utgitt av Pew Research Center i september 2012 viser at restriksjoner på trosfriheten har vært økende fra 2009 til 2010 i alle verdensdeler, og at 75% av verdens befolkning bor i land som opplever høye eller veldig høye restriksjoner på trosfriheten. Rapporten viser også at trosfriheten har trangest kår i land i Midtøsten og Nord-Afrika.²

Et diskursivt fokus på engasjementet

Den økte vestlige oppmerksomheten om trosfrihetssituasjonen i Midtøsten har avstedkommet mangfoldige og komplekse diskurser. Det vil si karakteristiske måter å ordlegge seg og argumentere på hos ulike aktører. For under hovedoverskriften «forfulgte kristne i Midtøsten» skjuler det seg alt fra troverdig menneskerettighetsengasjement og solidaritet med andre medkristne, til realpolitiske, geopolitiske, identitetspolitiske og religiøse interesser. I tillegg er det vestlige engasjementet næret og sammenvevd med politiske interesser og interne diskusjoner i Midtøsten og i kristne diasporamiljø utenfor Midtøsten.

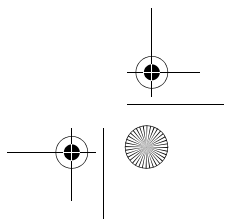
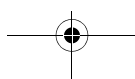
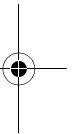
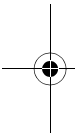
I det følgende vil jeg prøve å identifisere noen slike *problematiske* tendenser og interesser som jeg mener finnes i den vestlige, bredere diskusjonen om forfulgte kristne i Midtøsten. Jeg konsentrerer meg særlig om misvisende årsaksforklaringer, proporsjoner, utvalg, islamofobi og ytterliggående proisraelisme. Jeg anlegger med andre ord et diskursivt fokus på den vestlige debatten, snarere enn å gi uttømmende beskrivelser av hvordan kristne har det i Midtøsten. Min hensikt er ikke å nedvurdere eller kritisere det som i mange tilfeller er et solidarisk og viktig menneskerettighetsengasjement, men å advare mot noen typer av innslag som skjemma saken og fungerer kontraproduktivt for kristnes situasjon i Midtøsten.

Selv om vestlig trosfrihetsengasjement også omhandler land utenfor Midtøsten³, er det allikevel et sterkt fokus på nettopp denne regionen. I likhet med andre aktører i denne diskursen bruker jeg også betegnelsen «Midtøsten», uten å underslå at Midtøsten er stort og heterogent. Det er store forskjeller i hvordan de ulike landene legger til rette for kristen trospraksis, og dermed blir begrepet «Midtøsten» lite kontekstspesifikt. I denne teksten tar jeg ikke for meg land på den arabiske halvøya eller Iran – områder med svært begrenset eller ikkeeksisterende trosfrihet, men fokuserer i all hovedsak på Egypt. Det er landet som både huser Midtøstens største kristne befolkning og har en av regionens mest aktive diasporaer i Vesten. Kanskje er det også derfor Egypt har fått en svært sentral plass i vestlig trosfrihetsdiskusjon.

1. Religiøse forklaringer

Den første problematiske faktoren er noen av *forklaringene* som tilbys i diskursen. La oss se på Abu Fana-hendelsen som ble presentert innledningsvis. Det uavhengige og velrenommerede nyhetsanalysebyrået Arab-West Report i Egypt, som blant annet har mottatt støtte fra den norske Stefanusalliansen, har i flere rapporter⁴ påvist at saken i diverse media ble portrettert som et eksempel på muslimske overgrep mot kristne og økt sekterisk vold i Egypt. Nyhetsanalysebyrået nevner både kristne og sekulære media, som for eksempel Financial Times, Christian Solidarity Worldwide, Compass Direct News (Nyhetsbyrået til Åpne dører), Christianity Today og nyhetsbrev fra World Evangelical Alliance. Arab-West Report kritiserer dekingen for å ta konflikten ut av sin kontekst ved kun eller i for stor grad å fokusere på de religiøse elementene i den. Ifølge Arab-West Report hadde konflikten rundt Abu Fana pågått i mange år og dreide seg primært om eiendomsretten til dyrkbar mark som lå mellom klosteret og den lokale landsbyen. Fordi eiendomsretten i liten grad er formalisert i rurale deler av Egypt, gjelder i praksis det gamle ottomanske prinsippet som går ut på at den som dyrker jorda kan bruke den. I tilfellet Abu Fana oppstod konflikten mellom landsby og kloster fordi begge ekspanderte sine jordbruksområder uten at noen hadde offisiell eiendomsrett til det aktuelle området. Når det ikke er mer land å ta av, blir det som kjent kamp om plassen. Dette rettfærdiggjør selvsagt ikke voldsepisoder eller kidnappinger, men det gir konflikten flere

forklaringer og en større kompleksitet. Mannen som ble drept var dessuten muslim, noe flere av de vestlige nyhetsoppslagene unnlot å nevne. Arab-West Report konkluderer i sin rapport:

As a consequence of a Coptic-biased reporting most readers outside Egypt (mainly Copts and Christians) get the impression that first of all the attacks on the Abū Fānā Monastery were rooted in growing sectarian tensions in Egypt and that the case is dealt with to the disadvantage of the Abū Fānā monks, [...] Coptic and Christian websites mostly presented opinions of fellow (Coptic) Christians, therefore encouraging the idea that tensions between Muslims and Christians in Egypt intend to undermine the Christian community in Egypt. The fact, that most of the articles do not mention the land dispute or rather explain it as a side effect of the problem, increases the impression that there are sectarian problems in Egypt. The articles mainly convey the message of violence against Christians, unfortunately many of them neglecting the fact that it was a Muslim who died during the attack.⁵

Religiøse forhold er ikke hovedårsaken

Da en delegasjon fra Den norske kirke møtte direktøren for Arab-West Report, Dr. Cornelis Hulsman, i Kairo i mars 2012, kunne han fortelle at selv om det åpenbart finnes religiøse spenninger i Egypt, er ikke religiøse forhold hovedårsaken til konflikter mellom storsamfunn og kristne minoriteter i Egypt. Ifølge Hulsman er den største årsaken manglende rettsikkerhet for folk flest og fraværet av politi som håndhever loven. Det fører til at mange sosiale, økonomiske og politiske interessekonflikter løses lokalt ved at folk tar loven i egne hender, og at myndighetene i liten grad stiller lovbrøttere til ansvar. Under Mubarak-regimet utviklet det seg dessuten en praksis i konflikter mellom kristne og muslimske borgere hvor myndighetene snarere enn å etterforske og rettsforfølge, påtvang partene «forsoningsprosesser» og megling ved bruk av kristne og muslimske, religiøse ledere.⁶ Alminnelige interessekonflikter kan derfor lett bli portrettert som religiøse konflikter dersom de ulike partene har forskjellig religiøs tilhørighet, selv om religion har lite eller ingenting med den bakenforliggende konflikten å gjøre. På den andre siden er det like fullt en kjensgjerning at minoriteter er spesielt utsatt i interessekonflikter når rettsikkerheten er lav. U.S. Commi-

sion on International Religious Freedom Annual Report 2012 understreker at egyptiske myndigheter i liten grad evner å beskytte kristne og at lovbrudd begått mot koptere i stor grad overses av domstolene. Kommisjonen mener at trosfrihetsbruddene i Egypt har blitt verre de siste årene, og plasserte i 2011 Egypt på versting-lista «Countries of particular concern».⁷

En av farene ved å for raskt ty til religiøse årsaksforklaringer er å gjøre en konflikt mer religiøs enn den egentlig er, og dermed også vanskeligere å løse. For det første kan dette være med på å tilsløre de reelle årsakene til problemene for minoritetene. For det andre kan religiøse årsaksforklaringer lett inngå i identitetspolitiske strategier og har trolig et større potensial til å mobilisere folks følelser og engasjement, og eksportere konflikten til andre kontekster, enn det «tørre» sosioøkonomiske forklaringer har. Sosiale media og moderne kommunikasjonsteknologi har med voldsom kraft vist hvor kort det er fra en lokal «religiøs» hendelse eller rykte til regionale eller sågar globale reaksjoner. For det tredje ligger det en fare i å essensialisere religion når man presenterer religiøse forklaringer på konflikter: X brukte vold fordi X var muslim. Ergo er islam og muslimer voldelige – ikke bare i Egypt, men over alt.

Dette betyr imidlertid ikke at konflikter og grove menneskerettighetsbrudd i Egypt eller andre steder i Midtøsten ikke kan ha religiøse årsaker. Det er dessverre ikke vanskelig å finne eksempler på det, som blasfemi- eller apostasilovert. Religiøse forklaringer er i seg selv ikke problematiske. Poenget er at religiøse forklaringer forekommer i en del saker hvor det etter nærmere undersøkelser har vist seg at disse forklaringene er misvisende eller rett og slett ikke stemmer.

2. Misvisende narrativ? Om proporsjoner og utvalg

Den andre problematiske faktoren dreier seg om utvalg og proporsjoner som er med på å konstruere et misvisende narrativ. En viss inflasjon i begrepet «forfølgelse» gjør noe med proporsjonene til bildet som tegnes. Man evner i for dårlig grad å skille mellom de alvorligste hendelsene, som oppfyller kriteriene til forfølgelse slik det defineres i FNs flyktningkonvensjoner, og andre – absolutt uakseptable, men mindre alvorlige – hendelser som for eksempel trakassering, diskriminering eller generelt begrenset trosfrihet. For det å ha begrenset trosfrihet innebærer ikke nødvendigvis at man

er forfulgt. Enkelte kristne diasporamiljøer i Vesten er blant dem som blir beskyldt for å overdrive elendighetsbeskrivelsen av situasjonen til kristne i Midtøsten. Spesielt gjelder dette en del koptiske grupper i USA, som har brukt svært overdrevne tall og beskrivelser av overgrep i sitt arbeid med å nå igjennom og sette agenda i amerikansk offentlighet. Førsteamanuensis i religionshistorie ved Universitetet i Oslo, Berit Torbjørnsrud, skriver for eksempel i sin artikkel «De kristne i Midtøsten: Kun på museum?» at «[d]e samme koptere, særlig i USA, anvender også overdramatiserende begreper om kopternes situasjon mer generelt; de snakker for eksempel om folke-mord og etnisk rensing.»⁸ Slike overdrivelser er svært uheldig, blant annet fordi det reduserer troverdigheten til aktører som i utgangspunktet har verdifulle erfaringer og kjemper en viktig sak. I tillegg skulle det ikke være nødvendig å overdrive: Det finnes mange nok kritikkverdige forhold å ta tak i når det gjelder overgrep mot minoriteter og trosfrihetsbrudd i Midtøsten. Torbjørnsrud nevner i samme artikkel at overgrep mot kristne i Egypt de senere år har «forekommet stadig oftere, og særlig i perioden 2008–2011 har det vært en klar opptrapping.»⁹

Det kritiske perspektivet om *utvalg* dreier seg om hva som blir kommunisert i Vesten, samt hva som ikke blir kommunisert, og hvilket samlet inntrykk dette skaper. Et eksempel på selektiv kommunikasjon er omtalen av emigrasjonen fra Egypt. I kjølvannet av februarrevolusjonen i 2011 og det som etter hvert har blitt kalt for «den arabiske våren», har nyheten om store mengder kristne som forlater Egypt i frykt for hva fremtiden vil bringe, figurert i vestlig media. Selv om antallet er umulig å fastslå, er dette et reelt problem. Men det som underkommuniseres er at den *muslimske* emigrasjonen fra Egypt er større.¹⁰ Den politiske og økonomiske usikkerheten som preger den postrevolusjonære situasjonen i Egypt, har ført til at mange fra over- og middelklassen velger å emigrere – enten de er muslimer eller kristne. Parallelt med utvandringen til Vesten, har dessuten også mengder av arbeidere fra lavere økonomiske klasser emigrert til arabiske og oljesterke naboland som gjeste- eller slavearbeidere de siste tiårene, noe som – sammen med arbeidsinnvandringen fra for eksempel Filippinene – interessant nok har ført til en markant *økning* av kristne på den arabiske halvøya.¹¹ Det som riktignok utgjør et reelt problem, er at den prosentvise og relative emigrasjonen som

Dreier seg om hva som blir kommunisert i Vesten

oftest blir større når minoriteter emigrerer enn når majoriteten gjør det. Emigrasjon rammer minoriteter hardere enn majoritet.

Et annet eksempel dreier seg om land hvor faktisk forfølgelse og sekterisk vold er mer framtredd enn i Egypt, som i borgerkrigsherjede Syria og Irak etter 2003. Kristne minoriteter har den siste tiden lidd mye i disse landene, men det har også andre religiøse og etniske minoriteter. I Syria ser det i skrivende stund (okt/nov 2012) ut til at borgerkrigen er en sunni-shia-konflikt. Kristne har som syrere generelt lidd store tap, og som minoritet vært ekstra utsatt og sårbare. Men volden i Syria rammer ikke først og fremst kristne. Den rammer syrere – uansett religion.

Igjen, emigrasjonen av kristne fra Egypt, eller for den saks skyld Jordan eller Palestina, er høyst reell og må tas på alvor. Det må også volden mot kristne minoriteter i Syria og Irak. Men kombinasjonen av underrapportering av andre utsatte minoriteter, lidelser og mekanismer som også rammer majoritetsbefolkningen, samt en tidvis unøyaktig bruk av begrepet forfølgelse, er med på å konstruere et altfor entydig og derfor misvisende narrativ om muslimen som forfølger den kristne. Dette er et narrativ som gir god gjenklang i europeisk tradisjon og synet på islam – et narrativ hvor den kristne er offeret, muslimen er barbaren, og andre, kanskje enda mer utsatte minoriteter uten allianser i Vesten, overses.

3. Ytterliggående pro-israelisme

Et tredje problematisk element som kompliserer diskursen om forfulgte kristne i Midtøsten, er retorikk fra sterkt proisraelske interesser. I Israel-Palestina-debatten er en del ytterliggående proisraelske aktører tungt engasjerte i å karikere og nærmest demonisere palestinere og andre av Israels arabiske naboer med den hensikt å framstille Israel som regionens eneste demokrati og siste skanse mot terrorisme, men også – og mer relevant i denne sammenhengen – eneste fristed for kristne i Midtøsten. Et eksempel på dette er at tidsskriftet til det sterkt proisraelske Senter mot antisemittisme, SMA-info, har innført en fast spalte kalt «Muslimsk forfølgelse av kristne» under hovedoverskriften «Israel er siste skanse».¹² Spalten lister jevnlig opp diverse rystende historier om overgrep mot kristne i muslimske land.

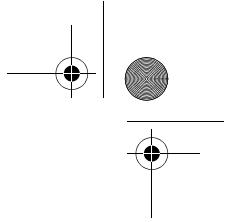
Men det er ikke bare retorikken om Israel som siste fristed for kristne som påvirker samtalen om forfulgte kristne i Midtøsten. Det gjør også

proisraelske anklager om vestlig dobbeltmoral – det vil si anklagene om at Vesten reagerer sterkere på Israels menneskerettighetsbrudd enn på arabiske lands overgrep. Den påståtte vestlige dobbeltmoralens urettferdighet kan se ut til å øke proporsjonalt med graden av overgrep og menneskerettighetsbrudd i de arabiske landene, og dermed blir det om å gjøre å male den arabiske fanden på veggen. Det blir med andre ord i interesse å framstille kristnes situasjon i arabiske land verst mulig. Et eksempel på slik retorikk fins i artikkelen «EUs anti-sionistiske kampanje avslørt» av den kjente konspirasjonsteoretikeren Bat Ye'or som ble trykket i det allerede omtalte SMA-info: «I en tid hvor Midtøsten synker ned i kaos, og de kristne forfølges i muslimske land, er disse EU-lederne besatt av å skade Israel slik nazi-lederne fylte opp dødstogene mens deres imperium brøt sammen. Har disse lederne vist slik besluttosomhet når det gjelder å beskytte forfulgte kristne i muslimske land?»¹³

Forsøk på å selge Israel som de kristnes beste venn i Midtøsten

Det beste eksempelet på hvordan ytterliggående proisraelske interesser påvirker og blander seg i diskursen om forfulgte kristne i Midtøsten, står kanskje den israelske staten for selv, ved et innlegg av Michael Oren, Israels ambassadør til USA, i Wall Street Journal 9. mars 2012. I teksten legger Oren skylden for emigrasjonen av palestinske kristne på muslimske ekstremister. Orens artikkel er åpenbart et forsøk på å selge Israel som de kristnes beste venn i Midtøsten til et amerikansk publikum: «Just as Jews were once expelled from Arab lands, Christians are now being forced from countries they have long inhabited», slår ambassadøren fast. Kronikken ble møtt med høylytte protester fra palestinske kirker. Det palestinske, kristne nettverket Kairos Palestine skrev i sitt svar til Oren at den israelske okkupasjonen og dens økonomiske og sosiale konsekvenser for det palestinske samfunnet er den primære årsaken til at kristne emigrerer fra Vestbredden. Dette er en påstand som langt på vei støttes av Bård Helge Kårtveits forskning.¹⁴ Kårtveit har gjort omfattende feltstudier i Bethlehem og beskriver et kristent minoritetssamfunn under sterkt press fra ulike hold. Israels vedvarende okkupasjon har bidratt til langvarig økonomisk lammelse og usikkerhet, og er en vesentlig årsak til emigrasjonen av kristne. Samtidig påpeker Kårtveit at det palestinske samfunnet også har vært preget av interne konflikter, fravær av lov og orden og en økning av politisk islam som har skapt uro blant kristne palestinere.

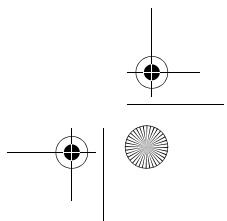
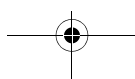
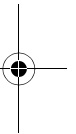
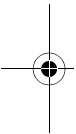

Årsakene til migrasjon er selvsagt sammensatte og kompliserte. Det palestinske frigjøringssteologiske senteret Sabeel samarbeidet med Bethlehem University om en undersøkelse av emigrasjon blant kristne på Vestbredden og i Israel i 2006. Kairos Palestine bruker denne undersøkelsen i sin analyse av emigrasjonen av kristne fra Palestina. Undersøkelsen tok også for seg hva kristne palestinere og kristne israelere på henholdsvis Vestbredden og i Israel anser som hovedutfordringer i deres daglige liv: Mens manglende jobbmuligheter ble rangert som største utfordring blant 39% av kristne på Vestbredden, var det kun 11% av kristne israelerne som mente dette var største utfordring.¹⁵ Fred og rettferdighet utgjorde største utfordring for 27% av kristne i Israel, mens tilsvarende tall var 7% blant de palestinske kristne. Mest oppsiktsvekkende er likevel at kun 7% av de kristne på Vestbredden oppgav religiøs ekstremisme for å være en hovedutfordring, mens hele 14% av de kristne israelerne mente religiøs ekstremisme i Israel er den største utfordringen i det daglige liv. Hvem som er mest ekstrem, er med andre ord ikke så opplagt som Michael Oren vil ha det til.

4. Islamofobi

Et fjerde problematisk element som inngår i diskursen om forfølgelse av kristne i Midtøsten, og som delvis er overlappende med det pro-israelske elementet, er islamofobi. Sitatet og engasjementet til ovennevnte Bat Ye'or kunne like gjerne tjent som eksempel på hvordan islamofob retorikk er en del av den større debatten. Forsidebildet til Bat Ye'ors kjente bok fra 2005, *Eurabia: The Euro-Arab Axis*, er talende i så måte. Den viser et kart over Middelhavsregionen hvor den islamske halvmånen folder seg ut over Midtøsten, Nord-Afrika og Europa – for nærmest å slutte en sirkel, kun avbrutt av en liten davidsstjerne i Israel. På samme måte som et sterkt engasjement for Israel ikke i seg selv har noe med temaet «forfulgte kristne» å gjøre, har heller ikke et sterkt islamofobt engasjement det. Men i og med at toneangivende aktører i disse debattene bruker forfulgte kristne i sin argumentasjon og propaganda, påvirker det dessverre også samtalen om forfulgte kristne i Midtøsten.

Rapporten «Fear, Inc: The Roots of the Islamophobia Network in America», som ble utgitt i 2011 av den amerikanske tenketanken Center for American Progress, avdekker systematisk hvordan islamofobe aktører

finansieres og driver propagandaarbeid i USA. Rapporten viser også hvordan sterke antimuslimske aktører har fått større innflytelse i det evangelisk kristne høyre i USA, og hvordan blant annet «persecution of Christians» brukes i den islamofobe fryktindustrien for å tegne et demoniserende bilde av islam. «ACT! for America» er en større amerikansk grasrotorganisasjon som ble stiftet av Brigitte Gabriel i 2007. Grasrot-aktivistnettverkene til ACT har som mål å «inform, educate and mobilize Americans regarding the multiple threats of radical Islam»¹⁶, og ifølge rapporten reiser Gabriel rundt i hele landet og holder foredrag om hvordan hun utholdt forfølgelse under oppveksten i Libanon som en kristen i hendene på radikale muslimske terrorister.¹⁷ Da hun talte på et stevne til Christians United for Israel i 2007 kunne hun meddele at «Arabs and Muslims have no soul. They are dead set on killing and destruction. And in the name of something they call Allah which is very different from the God we believe.»¹⁸

Rapporten avdekker videre at tunge evangeliske organisasjoner som American Family Association og Eagle Forum, som tidligere har fokusert på såkalte familieverdier, antiabort-kamp og anti-homoekteskap, nå har utvidet repertoaret til også å omfatte anti-islam-propaganda.¹⁹ Dette gjelder også evangeliske organisasjoner som (tilsynelatende?) engasjerer seg for trosfrihetsspørsmål, som for eksempel Faith and Freedom Coalition og American Center for Law and Justice.²⁰ Sistnevnte deltok blant annet i den omfattende motstanden mot byggingen av en moske i nærheten av Ground Zero i New York. Da en av advokatene til American Center for Law and Justice, Brett Joshpe, ble utfordret på organisasjonens noe selektive holdning til trosfrihet, svarte han: «Would [we] be personally involved in this matter if this were a church? No... And the reason why is because if it were a church it wouldn't be offending and hurting the 9/11 victims' families.»²¹

5. Den ødeleggende fryktkulturen

Det siste og kanskje viktigste, problematiske elementet ved diskursen om forfulgte kristne i Midtøsten er fryktkulturen den skaper, både i Midtøsten og Vesten. Da den ovennevnte delegasjonen fra Den norske kirke møtte Det egyptiske bibelselskapets generalsekretær, Ramez Attala, oppfordret han Den norske kirke og kristne i vesten til ikke å fokusere på «de kristne» i Egypt, men på egypteres rettigheter generelt. Dette fordi mange liberale og

Vestlige aktører har et stort ansvar

sekulære muslimer risikerer mye sterkere reaksjoner enn kristne ved en eventuell økt islamisering av samfunnet, men også fordi et vestlig engasjement utelukkende for kristne på lengre sikt vil skade de kristne kopterne. Attala begrunnet dette med at den vestlige retorikken fremmedgjør kopterne fra det samfunnet de egentlig er en integrert del av.

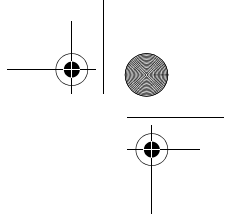
Under kirkebesøket sa Cornelis Hulsmann rett ut at mange kristne i Egypt lever i frykt, men at denne frykten i stor grad er næret av media og basert på antakelser, snarere enn konkrete erfaringer.²² Det er en alvorlig påstand, og den får stå for Hulsmanns regning. Men uansett kommer man ikke utenom

at vestlige aktører har et stort ansvar for ikke å bidra til propaganda eller nøre opp under identitetspolitiske spenninger – blant annet fordi det påvirker kristne minoriteters situasjon i Midtøsten, deres forhold til

muslimer og deres opplevelse av trygghet og tilhørighet innenfor de nasjonale fellesskapene. Arab-West Report sier det treffende i sin konklusjon i Abu Fana-saken: «Biased reporting like this can easily give fuel to more Christian-Muslim tensions, since it supports anti-Muslim sentiments, therefore not helping to find a long term solution to the apparent religious problems in Egypt.»²³

Den fryktskapende retorikken var lenge diktatorenes kjennetegn (Mubarak, Assad, Gaddaffi, Ben Ali med fler). De innbilte sine innbyggere at deres totalitære regimer var helt nødvendige for å opprettholde et trygt samfunn og holde islamistene fra makten. Mange husker for eksempel med gru bombeangrepet mot kirken i Alexandria natt til 1. nyttårsdag 2011 hvor mer enn 20 koptere ble drept. Selv om det ikke lar seg bevise, hevder flere analytikere i dag at det var Mubarak-regimet selv som sto bak bomben²⁴, angivelig for å konstruere et bilde av at kristne er truet av islamistiske ekstremister, og at kopterne derfor trengte Mubarakregimet for å få beskyttelse. Organisasjonen Åpne Dører på sin side satte angrepet i sammenheng med trusler fra en islamistisk terroristgruppe i Irak, og formidlet i sitt nyhetsbrev «Persecution Update» fra januar 2011 at hendelsen skyldtes «islamsk trussel mot kristne».²⁵

Nå når mange av diktatorene er borte, lever paradoksalt nok mye av frykten videre takket være blant annet media og forfølgelsesdiskursene i Vesten og Midtøsten. Arab-West Report gir oss i rapporten *Comments on Jihad*

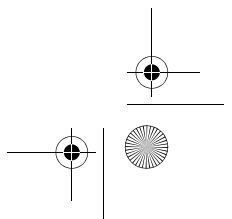

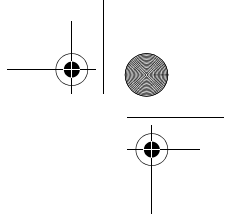
Watch August 15 newsletter about call for Christian genocide et skummelt eksempel på nye konfliktentreprenører som har interesse av å skape slik frykt: 14. august 2012 hadde den egyptiske populære avisa al-Fajr et oppslag om at egyptiske jihad-organisasjoner hadde spredd en løpeseddel med oppfordringer om å drepe kristne. Mye av den angivelige løpeseddelen innhold ble gjengitt i avisa. Nettstedet Jihad Watch plukket opp nyheten og formidlet den ukritisk videre til et vestlig publikum. Arab West Report undersøkte deretter saken, men klarte ikke å oppdrive en eneste brosjyre eller noen som hadde funnet slike. De fant også ut at telefonnumrene og kontaktinformasjonen på den angivelige løpeseddelen, slik den ble gjengitt i al-Fajr, ikke eksisterte. Den franske forskeren Jerome Drevon som forsker på jihad-grupper i Egypt, uttalte til Arab West Report at han tvilte på at egyptiske jihad-organisasjoner stod bak noe slikt, selv om man aldri kunne vite hva enkeltindivider gjør. Cornelis Hulsman viste til at al-Fajr er en avis drevet av mennesker med tette bånd til det gamle regimet, og skrev at han mistenkte avisa for å ha fabrikkert nyheten med den hensikt å skape frykt for økte sekterske spenninger og dermed også sverte Det muslimske brorskap og deres Frihet og rettferdighetsparti – både blant kristne i Egypt og i Vesten. Uavhengig av om løpesedlene har eksistert eller ikke, så har avisoppslaget dessverre klart å skape mer frykt blant kristne koptere og mer uro i Vesten.

Det kirker og andre aktører i Vesten må spørre seg om er hvordan vestlig terror- og islamismedebatt har blitt brukt av regimer i Midtøsten og deres allierte, enten det er arabiske eller israelske, og hvilke konsekvenser dette faktisk har hatt for kristne i Midtøsten. Det er fristende å sitere journalist Laurie Goodstein i *New Your Times*: «When you've got folks who are looking for the worst in Islam and are promoting that as the entire religion of 1.5 or 1.6 billion people, then you only empower the real extremists.»²⁶

Oppsummert

Jeg har i denne teksten pekt på en del problematiske elementer og interesser som jeg mener finnes i diskursen om forfulgte kristne i Midtøsten. Å formidle dette er en vanskelig øvelse, for man står i fare for å bagatellisere, eller bli beskyldt for å bagatellisere, forfølgelse eller annen vold mot kristne og andre minoriteter. Jeg mener altså ikke at et engasjement for forfulgte, trakasserte eller diskriminerte kristne er problematisk – snarere tvert imot, det

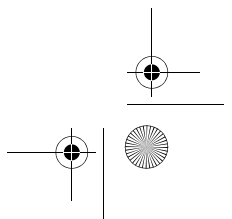
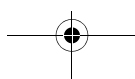

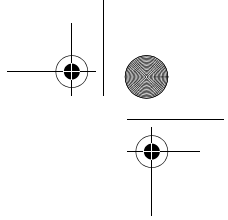

er prisverdig og nødvendig! Som nevnt innledningsvis, er Midtøsten, Egypt inkludert, preget av store og alvorlige trosfrihetsbrudd – og situasjonen har dessuten forverret seg den siste tiden. Men for at det vestlige engasjementet skal være mest mulig redelig og ikke fungere *kontraproduktivt*, må det være et kritisk engasjement. Det må være et engasjement som tar høyde for at det finnes interesser som forstyrrer debatten ved å bruke forfulgte kristne som retorisk ingrediens i andre agendaer. Det må være et engasjement som ikke overser og dermed fjerner fokus fra reelle og bakenforliggende årsaker. Det må være et engasjement som evner å nyansere og som omtaler tematikken på en slik måte at man ikke bygger opp under ensidige narrativ eller identitetspolitiske konflikter som akselererer mer frykt. Og det må være et engasjement som ikke essensialiserer eller generaliserer religion, slik at verken muslimske minoriteter i Vesten eller kristne i Midtøsten blir ytterligere stigmatisert og fremmedgjort.

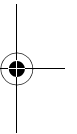
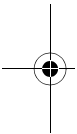
Noter

- 1 http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/eide_taler/2012/apell_forfulgte_kristne.html?id=705411
- 2 PEW, *Rising Tide of Restrictions*, 26.
- 3 U.S. Commission on International Religious Freedom *Annual Report 2012* har følgende land utenfor Midtøsten på lista over «countries of particular concern»: Nord-Korea, Kina, Myanmar, Eritrea, Usbekistan, Turkmenistan, Tajikistan, Pakistan, Afghanistan, Vietnam, Sudan, og Nigeria.
- 4 Blant annet i *Arab-West Report Paper 13*, February 2009: «Coptic activist and media reporting in the aftermath of the Ab? F?n? Monastery attack».
- 5 Ibid, 39.
- 6 Fyldigere omtale av Mubaraks såkalte forsoningsstrategi i Torbjørnsrud, «De kristne i Midtøsten: Kun på museum?», 43.
- 7 U.S. Commission on International Religious Freedom *Annual Report 2012*, 1, 50.
- 8 Torbjørnsrud, «De kristne i Midtøsten: Kun på museum?», 116, sluttnote 16.
- 9 Ibid, 43.
- 10 Påpekt av både Arab West Report og Den protestantisk-koptiske bistandsorganisasjonen CEOSS under Dnk-delegasjonsbesøket i mars 2012.

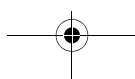

- 11 «Antallet kristne i de tradisjonelle kjerneområder er synkende, noe som står i kontrast til utviklingen på Den arabiske halvøy hvor antallet kristne har steget enormt gjennom de siste tiår.». Torbjørnsrud, «De kristne i Midtøsten: Kun på museum?», 20–21.
- 12 Ye'or, «EUs anti-sionistiske kampanje avslørt», 56.
- 13 Ye'or, «EUs anti-sionistiske kampanje avslørt», 61.
- 14 Kårtveit, «*In fifteen years there'll be none of us left!*».
- 15 Sabella, «Palestinian Christians», 68.
- 16 Fear Inc, *The Roots of the Islamophobia Network in America*, 65.
- 17 Ibid, 66.
- 18 Ibid, 66.
- 19 Ibid, 71.
- 20 Ibid, 73–74.
- 21 Ibid, 73.
- 22 En påstand som Hulsman gjentok på sitt Norgesbesøk i oktober 2012 i forbindelse med at han holdt Bjørn Bues minneforelesning 2012 på Misjonshøgskolen.
- 23 *Arab-West Report Paper 13*, 40.
- 24 Dette synspunktet ble støttet av både Det egyptiske bibelselskapet, CEOSS, Arab-West Report og andre akademikere den nevnte Dnk-delegasjonen møtte i mars 2012. Mubarakregimets innenriksminister, Habib al-Adly, var raskt ute å la skylden på en palestinsk terrororganisasjon med bånd til al-Qaida. En talsperson fra gruppen svarte ifølge VG at «Vi har ingen kobling til angrepet i Egypt selv om vi berømmer de ansvarlige». Se <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10029420>.
- 25 www.opendoors.no/vedlegg/persecutionUpdate/Persecution_Update-jan_2011_issue-US.pdf
- 26 «Drawing U.S. Crowds With Anti-Islam Message», i *New York Times* 7. mars 2011; Fear, Inc. *The Roots of the Islamophobia Network in America*, 66.

Litteratur

«Comments on Jihad Watch August 15 newsletter about call for Christian genocide». *Arab-West Report artikkel 34*. Uke 33, 2012. <http://www.arabwestre->

- port.info/year-2012/week-33/34-comments-jihad-watch-august-15-newsletter-about-call-christian-genocide
- «Coptic activist and media reporting in the aftermath of the Abū Fānā Monastery attack». *Arab-West Report Paper 13*. Februar 2009. <http://www.arabwestreport.info/sites/default/files/pdfs/AWRpapers/paper13.pdf>
- Kairos Palestine Group. *Kairos Palestine Responds to Michael Oren*. Bethlehem, 2012 <http://www.kairopalestine.ps/sites/default/Documents/Kairos%20Palestine%20Responds%20to%20Michael%20Oren.pdf>
- Kårtveit, Bård Helge. «*In fifteen years there'll be none of us left!*»: *Dilemmas of attachment, resilience and migration among the Christians of Bethlehem*. Ph.d. avhandling, Universitetet i Bergen, 2010
- Oren, Michael. «Israel and the Plight of Mideast Christians». I *Wall Street Journal* 9. mars 2012. <http://online.wsj.com/article/SB10001424052970203960804577239923033348982.html>
- Rising Tide of Restrictions on Religion*. PEW Research Center, Washington D.C., 2012 <http://www.pewforum.org/uploadedFiles/Topics/Issues/Government/RisingTideofRestrictions-fullreport.pdf>
- Sultan, Shoaib. «Forfølgelse av kristne i muslimske land». I *Kirke og Kultur* nr. 2 (2012).
- Sabella, Bernard. «Palestinian Christians: Historical Demographic Developments, Current Politics and Attitudes Towards Church, Society and Human Rights». I *The Sabeel Survey on Palestinian Christians in the West Bank and Israel*. Sabeel Center Jerusalem, 2006.
- Torbjørnsrud, Berit. «De kristne i Midtøsten: Kun på museum?», i *Midtøsten etter den arabiske våren redigert av Petter Nordmann Waage*. Arneberg forlag: Oslo, 2012.
- US Commission on International Religious Freedom. *Annual Report 2012*. Washington D.C., 2012 <http://www.uscirf.gov/reports-and-briefs/annual-report/3706-2012-annual-report.html>
- Wajahat Ali, Eli Clifton, Matthew Duss, Lee Fang, Scott Keyes, Faiz Shakir. *Fear, Inc. The Roots of the Islamophobia Network in America*. Center for American Progress, 2011 <http://www.americanprogress.org/issues/religion/report/2011/08/26/10165/fear-inc/>
- Ye'or, Bat. *Eurabia: The Euro-Arab Axis*. Fairleigh Dickinson University Press: Madison, N.J., 2005.
- Ye'or, Bat. «EUs anti-sionistiske kampanje avslørt». I *SMA-info* nr. 3 (2011).